GAUTENG PROVINCE
EDUCATION
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

PROVINSIALE EKSAMEN

JUNIE 2023

GRAAD 9

EKONOMIESE EN BESTUURSWETENSKAPPE: FINANSIËLE GELETTERDHEID

VRAESTEL 1

EXEMPLAR

TYD: 1 uur

PUNTE: 50

8 bladsye en 'n antwoordboek van 7 bladsye

INSTRUKSIES EN INLIGTING

1. Hierdie vraestel bestaan uit AFDELING A, B en C (Finansiëlegeletterdheids-onderwerpe) en is gebaseer op die voorgeskrewe inhoudsraamwerk volgens die KABV Dokument en JOP.

   AFDELING A: KORT VRAE

VRAAG 1.1:	Meervoudigekeuse-vrae	(5)
VRAAG 1.2:	Pasitems	(5)
		[10]

   AFDELING B: REKENKUNDIGE VERGELYKING EN JOERNALE

VRAAG 2:	Rekeningkundige Vergelyking	(9)
VRAAG 3:	Joernale	(16)
		[25]

   AFDELING C: ALGEMENE GROOTBOEK EN PROEFBALANS

VRAAG 4:	Algemene Grootboek	(8)
VRAAG 5:	Proefbalans	(7)
		[15]

2. AL die vrae is verpligtend.

3. Beantwoord AL die vrae in die ANTWOORDEBOEK wat verskaf is.

4. Skryf netjies en leesbaar.

EXEMPLAR

AFDELING A: KORT VRAE

VRAAG 1

1.1 **MEERVOUDIGEKEUSE-VRAE**

Verskeie opsies word as moontlike antwoorde op die volgende vrae verskaf. Kies die korrekte antwoord en skryf slegs die letter (A – D) langs die vraagnommer (1.1.1 tot 1.1.5) in die ANTWOORDBOEK wat voorsien is, neer.

1.1.1 Handelsvoorraad kan geklassifiseer word as ŉ …

A vaste bate.
B las.
C uitgawe.
D bedryfsbate. (1)

1.1.2 ŉ Kredietverkopetransaksie vind plaas tussen die besigheid en die …

A eienaar.
B huurder.
C debiteur.
D krediteur. (1)

1.1.3 Die verskil tussen die kosprys van goedere verkoop en die verkoopsprys word genoem …

A winsopslag.
B koste van verkope.
C inkomste.
D onttrekkings. (1)

1.1.4 Goedere met ŉ kosprys van R3 500 word verkoop op rekening aan M. Sithole vir R5 000. M. Sithole skuld die besigheid …

A R3 500.
B R5 000.
C R1 500.
D R8 500. (1)

1.1.5 Die NKW verskaf skuldberading aan verbruikers wat nie ŉ oplossing het om hulle skuld terug te betaal nie. NKW is ŉ akroniem vir …

A Nasionale Kantoor van Wetgewers.
B Nasionale Kredietwet.
C Nuwe Krediteure Wetgewing.
D Nominale Krediet Wetgewing. (1)

[5]

EXEMPLAR

1.2 **PASITEMS**

Kies 'n term in KOLOM B wat ooreenstem met 'n beskrywing in KOLOM A. Skryf slegs die letter (A – G) langs die vraagnommer (1.2.1 tot 1.2.5) in jou ANTWOORDBOEK neer bv. 1.2.6 H.

KOLOM A		**KOLOM B**	
1.2.1	Kapitaal en onttrekkings	A	Duplikaat kwitansie
1.2.2	Die brondokument wat besighede gebruik om kredietverkoopstransaksies aan te teken	B	Duplikaat faktuur
1.2.3	Oortrokke bank	C	Proefbalans
1.2.4	Die maksimum bedrag wat 'n debiteur kan skuld	D	Algemene Grootboek
1.2.5	Toets of die dubbelinskrywing beginsel toegepas is	E	Eienaarsbelang
		F	Laste
		G	Krediet limiet

(5 x 1) **[5]**

TOTAAL AFDELING A: 10

EXEMPLAR

AFDELING B: REKENINGKUNDIGE VERGELYKING EN JOERNALE

VRAAG 2: REKENINGKUNDIGE VERGELYKING

Ontleed die volgende transaksies en toon die effek wat elkeen op die rekeningkundige vergelyking het.

No.	Transaksie
bv.	Betaal R500 met ’n EFO aan Pen en Papier vir skryfbehoeftes wat aangekoop is.
2.1	Goedere met ’n kosprys van R2 500 is verkoop vir R4 000 kontant aan Dan Ncube.
2.2	T. Moagi (’n debiteur) deponeer R1 800 in die onderneming se bankrekening as ’n gedeeltelike betaling van haar rekening.

[9]

VRAAG 3: JOERNALE

Mnr. Reddy is die eienaar van Red Hot Dealz, ’n onderneming wat goedere verkoop aan sy kliënte vir kontant en op krediet. Goedere word verkoop teen kosprys plus ’n 75% winsopslag.

Mnr. Reddy het ’n hele paar kleinkinders. Hy gebruik gereeld fondse van die besigheid om vir hulle geskenke te koop.

Hy is ook weg van die onderneming op baie sakereise en los sy personeel dan sonder enige toesig. Mnr. Reddy is bekommerd dat daar baie debiteure is wat nie hulle rekening betyds betaal of glad nie betaal nie.

VEREIS:

3.1 Gebruik die volgende inligting om die transaksies van Red Hot Dealz vir die maand geëindig Maart 2023 aan te teken in die volgende joernale.
Moenie die joernale aan die einde van die maand afsluit nie.

3.1.1 Kontantontvangstesjoernaal (7)

3.1.2 Kontantbetalingsjoernaal (3)

3.1.3 Debiteurejoernaal (3)

3.2 Beantwoord die volgende vrae.

3.2.1 Voltooi die volgende stelling deur die ontbrekende woord in te vul.

Die geld wat Mnr. Reddy van die onderneming gebruik om vir sy kleinkinders geskenke te koop, moet aangeteken word as __________. (1)

3.2.2 Identifiseer TWEE dinge wat Mnr. Reddy in ag moet neem voordat hy ’n kliënt toelaat om op rekening te koop. (2)

TRANSAKSIES – Maart 2023

5 Kontantverkope vir die dag, R5 250.

9 Goedere met ŉ kosprys van R2 500 is op krediet aan B. Baloyi verkoop. Faktuur no. 23 is uitgereik.

11 Koop handelsvoorraad van FM Verskaffers. EFO no. 72 is geprosesseer vir R3 625.

15 ŉ Debietorder vir R1 000 is geprosesseer deur FIN Surance vir die maandelikse versekeringspremie.

25 B. Baloyi vereffen sy rekening ten volle. Kwitansie [illegible] is aan hom uitgereik. Hy het R255 aan die begin van die maand geskuld. **[16]**

TOTAAL AFDELING B: 25

EXEMPLAR

AFDELING C: ALGEMENE GROOTBOEK EN PROEFBALANS

VRAAG 4: ALGEMENE GROOTBOEK

Die volgende inligting is geneem uit die boeke van Tabby Handelaars op 30 April 2023.

VEREIS:

Gebruik die onderstaande inligting om die volgende Algemene Grootboek rekeninge vir die maand geëindig 30 April 2023 te voltooi.

(Moenie die rekeninge balanseer nie)

4.1. Debiteurekontrole (3)

4.2 Verkope (5)

Die volgende kolomtotale het in die hulpjoernale van Tabby Handelaars op 30 April 2023 verskyn.

Kontantontvangstesjoernaal van Tabby Handelaars – April 2023 **KOJ1**

Bank	Verkope	Koste van verkope	Debiteurekontrole	Diverse Rekeninge
140 290	?	8 700	1 2[illegible]0	125 000

Kontantbetalingsjoernaal van Tabby Handelaars – April 2023 **KBJ1**

Bank	Handelsvoorraad	Skryfbehoeftes	Lone	Diverse Rekeninge
120 415	21 50[illegible]	1 [illegible]40	1 680	95 995

Debiteurejoernaal van Tabby Handelaars – April 2023 **DJ1**

Verkope	Koste van verkope
3 015	1 [illegible]

[8]

EXEMPLAR

VRAAG 5: PROEFBALANS

Die volgende Proefbalans is geneem uit die boeke van VIP Handelaars.
Valerie Prinsloo, die eienaar van die winkel, sukkel om die proefbalans te voltooi en het versoek dat jy haar daarmee help.

VEREIS:

5.1. Voltooi die Proefbalans vir die maand geëindig Mei 2023 deur die inligting wat hieronder verskaf is, te gebruik. (5)

5.2 Kies die regte antwoord tussen hakies. Gebruik die inligting in die Proefbalans.

Wys die berekening om jou antwoord te staaf.

Die onderneming het 'n winsopslag van (50%/33⅓%) bepaal. (2)

INLIGTING

Proefbalans van VIP Handelaars vir Mei 2023

	Fol.	Debiet	Krediet
BALANSSTAAT REKENINGE AFDELING			
Kapitaal	B1		?
Onttrekkings	B2	8 000	
Grond en geboue	B3	95 000	
Toerusting	B4	20 000	
Debiteurekontrole	B5	15 500	
Bank	B6	20 043	
NOMINALE REKENINGE AFDELING			
Verkope	N1		240 000
Koste van verkope	N2	160 000	
Huurinkomste	N3		6 000
Water en elektrisiteit	N4	5 495	
Diverse uitgawes	N5	4 962	
		?	?

Addisionele inligting:

- Op 1 Mei 2023, was die kapitaal balans R120 000. Valerie het die kapitaal bedrag met 30% verhoog gedurende Mei 2023.
- Valerie weet nie waar die volgende aangeteken moet word nie:
  - Lone en Salarisse – R 21 000
  - Handelsvoorraad – R 52 000

[7]

TOTAAL AFDELING C: 15

TOTAAL: 50

EINDE

EXEMPLAR